

Nr 173.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1950/51 till avlöningar vid blind- och dövstumskolorna m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkterna 249, 258 och 266, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna dels till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor, dels till Läroanstalter för blinda: Avlöningar ett förslagsanslag av 639 000 kronor, dels ock till Dövstumskolorna: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 230 000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 155, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1950, framlagt de närmare förslag i angivna hänseenden, som framgå av den följande redogörelsen, ävensom förslag angående folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

1:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 2—6) föreslagit riksdagen att till Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 2 200 000 kronor, föranledd av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 234 framlagda och av statsutskottet i dess utlåtande nr 155 tillstyrkta förslag dels om ikraftträdande av den av 1948 års riksdag i princip beslutade löneregleringen för övningslärare, dels om arvodesreglering för de fortsättningsskollärare, som icke beröras av löneregleringen för övningslärare. I propositionen har vidare i anslutning till nyssnämnda arvodesreglering förordats ett av 1941 års lärarlönesakkunniga framlagt förslag till ändring av nuvarande grunder för statsbidrag till avlönande av ifrågavarande lärare.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot vad departementschefen i nu förevarande sammanhang anfört, tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

2:o) **Läroanstalter för blinda: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 6—8) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledas av vad departementschefen anført, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51, dels ock till Läroanstalter för blinda: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 645 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom första kammaren av fru *Svenson m. fl.* väckt motion (I: 449), i vilken — såvitt nu är i fråga — hemställts, att en tjänst som husmoder vid blindinstitutet vid Tomtebodan måtte uppflyttas i lönegrad Ca 17 och anslaget till avlöningar vid nämnda institut uppräknas med 1 764 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i fråga om anslagsbeloppet en höjning med 32 000 kronor samt i fråga om personaluppsättningen dels återbesättande av en vakanssatt ordinarie lärartjänst i kunskapsämne, dels reglering av vissa ordinarie tjänster i musik, hushållsgöromål samt gymnastik med lek och idrott. I sistnämnda hänseende har *departementschefen* anført följande.

Den löne- och anställningsreglering för övningslärare, som i princip beslöts av 1948 års riksdag och föreslagits bli genomförd från och med den 1 juli innevarande år, skall icke utan vidare vinna tillämpning vid blind- och dövstumskolorna. Detta beror framför allt på att lärarna vid nämnda skolor i stor utsträckning ha arbetsuppgifter vid sidan av undervisningen och att ett borttagande av dessa uppgifter för att ernå större överensstämmelse med andra övningslärares tjänstgöringsförhållanden i vissa fall icke torde kunna ske utan påverkan på skolornas hela organisation. Enligt statsmakternas beslut (se prop. 1948: 136, s. 12 och 14; riksd. skriv. 1948: 390) skall därför beträffande dessa läroanstalter i varje särskilt fall prövas, om tjänsten skall anses vara övningslärartjänst eller icke. Vid läroanstalterna för blinda finnas för närvarande fyra ordinarie tjänster av ifrågakommande slag, nämligen en tjänst såsom lärare i musik (lönegrad A 20), två tjänster såsom lärare i gymnastik med lek och idrott (A 20) samt en tjänst såsom lärarinna i hushållsgöromål (A 15). Samtliga fyra tjänster äro placerade vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan. Vid prövning av dessa tjänsters karaktär i enlighet med i det föregående angivna synpunkter har jag funnit, att lärartjänsterna i musik och i hushållsgöromål — båda förenade med rätt betydande tillsynstjänstgöring utöver undervisningen — icke böra underkastas löne regleringen för övningslärare. Med bibehållande av nuvarande tjänstgöringsskyldighet böra därför dessa tjänster överflyttas till statens allmänna avlöningsreglemente, varvid i fråga om lönegrads placering m. m. de bestämmelser, som gällde vid löne regleringen den 1 juli 1947, böra erhålla motsvarande tillämpning. Tjänsterna böra således placeras i lönegrad Ca 23 respektive lönegrad Ca 19. Det torde få ankomma på 1941 års lärar-

lönesakkunniga att ompröva dessa tjänsters lönegradsplacering vid den utredning om avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för arbetslärare vid läroanstalterna för blinda och dövstumma, vilken uppdragits åt de sakkunniga. Vad åter angår de två lärartjänsterna i gymnastik med lek och idrott synas övervägande skäl tala för att de anses vara övningslärartjänster i egentlig mening. Avlöningsreglementet för övningslärare bör således tillämpas å dem, varvid de placeras i lönegrad Ca 21. De synas icke böra förenas med andra arbetsuppgifter än undervisningen.

Bland förslag av skolöverstyrelsen, som departementschefen icke ansett sig böra tillstyrka, märkes uppflyttning från Ca 11 till Ca 15 av tjänsten som husmoder vid institutet å Tomtebodå.

Till stöd för det i *motionen I: 449* framförda yrkandet om uppflyttning i högre lönegrad av husmoderstjänsten vid blindinstitutet å Tomtebodå har uttalats, att denna tjänst liksom motsvarande tjänster vid dövstumskolorna vore för lågt placerad i jämförelse med liknande befattningar vid kommunala sjukhus, vilket medförde stora rekryteringssvårigheter.

Utskottet har med hänsyn till det inom 1949 års tjänsteförteckningskommitté pågående arbetet med en tjänsteförteckningsrevision icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i *motionen I: 449* framförda yrkandet om uppflyttning i högre lönegrad av en tjänst som husmoder vid blindinstitutet å Tomtebodå.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag angående anslag för nästa budgetår till avlöningar vid läroanstalterna för blinda.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionen I: 449*, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1950 anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	358 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda	
av Kungl. Maj:t	14 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	206 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	66 200

Summa kronor 645 000

c) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 645 000 kronor.

3:o) **Dövstumskolorna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 8—15) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för dövstumskolorna, som föranledas av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51, dels ock till Dövstumskolorna: Avlöningar för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 230 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft den under närmast föregående punkt angivna *motionen I: 449*, i vilken — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte besluta, att 6 husmödrar vid dövstumskolorna uppflyttas till lönegrad Ca 17 och anslaget till avlöningar vid dövstumskolorna till följd därav uppräknas med 9 948 kronor. Beträffande motiveringen till detta yrkande hänvisas till vad därom anförts under nästföregående punkt.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, huvudsakligen föranledd, förutom av förslag om en mindre förstärkning av vårdpersonalen, av löneregleringen för övningslärare och i samband därmed överföring till nya lönesystemet av samtliga tjänster, som kvarstå å civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Nämda förstärkning av vårdpersonalen innebär, att medel beräknats för ytterligare sex vårdarinnor i lönegraden Ce 7. Vad åter angår övningslärarnas löne-reglering har departementschefen — vid en prövning motsvarande den, som omnämnts under nästföregående punkt — funnit två lärartjänster i gymnastik med lek och idrott (lönegrad A 20) böra betraktas som övningslärartjänster i egentlig mening och placeras i lönegraden Ca 21, medan en tjänst som skolkökslärarinna (A 15) och fyra som slöjdlärarinna (A 11) ansetts icke böra underkastas löne-regleringen för övningslärare utan endast tekniskt överflyttas till statens allmänna avlöningsreglemente med placering i Ca 19 respektive Ca 15. Utöver det nu nämnda avser Kungl. Maj:ts förslag in-dragning av en lärartjänst i kunskapsämne, tre arbetslärartjänster och en ekonomibiträdestjänst, vissa förändringar i nu utgående arvoden m. m.

Bland förslag av skolöverstyrelsen, som icke tillstyrkts av departementschefen, må nämnas uppflyttning av sex husmoderstjänster från Ca 11 till Ca 15.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och har icke funnit något att erinra mot vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört.

Vidkommande motionen I: 449, såvitt nu är i fråga, får utskottet under åberopande av vad utskottet anfört under punkten 2 avstyrka bifall till det i motionen framställda förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 449, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för dövstumskolorna, som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1950 anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 111 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	54 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	840 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	225 000
Summa kronor	2 230 000

c) till *Dövstumskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 230 000 kronor.

4:o) **Folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 15—19) föreslagit riksdagen att medgiva, att Kungl. Maj:t må efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall meddela beslut rörande folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

Den blivande kommunindelningsreformen kommer att medföra betydande ändringar i folkskolans överläraresorganisation, vilket gör, att särskilda bestämmelser erfordras för att reglera nuvarande överlärares inpassning i den ändrade organisationen. Förslag till sådan reglering har framlagts av skolöverstyrelsen.

Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag avser ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att vid ändring i skoldistriktsindelningen efter prövning i varje särskilt fall meddela beslut i angivna hänseende.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

Det gäller främst att reglera befintliga distriktsöverlärares ställning, då deras skoldistrikt uppgå i nybildade eller vidgade skoldistrikt. I de flesta fall kan distriktsöverlärare övergå till motsvarande befattning i det nya skoldistriktet. Om befintlig distriktsöverlärare icke kan eller icke lämpligen bör bli distriktsöverlärare i det nya skoldistriktet, bör enligt skolöverstyrelsens mening *a n t i n g e n* två distriktsöverlärarbefattningar övergångsvis få vara inrättade i det nya skoldistriktet, vilket dock endast bör ske i undantagsfall, eller distriktsöverläraren avgå, vilket bör bli vanligare. I båda fallen uppstå vissa frågor rörande överlärararvode, undervisningsskyldighet, pensionsrätt och statsbidrag. Vidare har skolöverstyrelsen ansett böra avgöras, huruvida »övergångsöverlärare» (d. v. s. överlärare, som nu övergångsvis kvarstår i skoldistrikt med mindre än tio läraravdelningar) bör bibehållas vid sina förmåner och om statsbidrag i fortsättningen bör utgå för sådan överlärare. Skolöverstyrelsen har vidare föreslagit, att undervisningsskyldigheten skulle kunna nedsättas för distriktsöverlärare i nytt skoldistrikt redan innan reformen trätt i kraft.

Regleringen av här berörda frågor torde i vissa fall kunna ske i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Då det icke rör sig om något större antal fall och speciella hänsyn ibland måste tagas, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i uppkommande frågor av förevarande slag. Vad jag sålunda förordat torde böra gälla också andra ändringar av skoldistriktsindelningen än de, som äga samband med kommunindelingsreformen.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att Kungl. Maj:t må efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall meddela beslut rörande folkskolans överlärares ställning vid ändring av skoldistriktsindelningen.

Stockholm den 19 maj 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 172.
